

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*

APPLICATION OF THE BUDDHIST PRINCIPLE OF IDDHIPADA 4 AFFECTING THE ACADEMIC EXCELLENCE IN SCHOOLS UNDER TRAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ธนพงษ์ เขมาคม*, วัชรวิทย์ บุญลอย, ธีรังกูร วรบำรุงกุล

Thanaphong Khemakom*, Waiwoot Boonloy, Theerangkoon Warabamrungskul

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: jometnp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด และสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2566 จำนวน 291 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.31) ระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.32) ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสมการพยากรณ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สามารถร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยละ 59 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.17 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ คือ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.93* + 0.52*X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.59* Z_x$ ผลการศึกษาสามารถสะท้อนถึงการนำหลักพุทธธรรมไปสู่การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักอิทธิบาท 4, คุณภาพงานวิชาการ, สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

* Received November 14, 2024; Revised December 14, 2024; Accepted December 21, 2024

Abstract

The objectives of this research were to: Study the level of application of the Buddhist principle of Iddhipada 4 in schools under the Trat Primary Education Area Office, Study the level of quality of academic work in these schools, Study the relationship between the application of the 4 principles of Iddhipada and the quality of academic work of the in these schools, and Create a prediction equation for the application of the 4 principles of Iddhipada that affects the quality of academic work of the in these schools. The sample was a group of 291 teachers in schools under Trat Primary Education Area Office. The tool used in the research was a questionnaire. It was characterized by a 5-level estimation scale. The statistics used in the data analysis were: mean, standard deviation. Pearson correlation coefficients and simple regression analysis. The results showed that: the level of application of the 4 principles of Iddhipada in the whole and in each aspect was high ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.31), the quality of academic work of the institution as a whole and in each aspect was very high ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.32) and the relationship between the application of the 4 principles of influence and the quality of academic work of the educational institution had a moderately positive correlation which was statistically significant at the level of .01, and the application of the 4 principles of Iddhipada that affects the quality of academic work of the educational institution can be predicted with an accuracy of 59% and there is a standard deviation of the forecast of ± 0.17 . and the prediction equation in the form of raw score was: $\hat{Y} = 1.93^{**} + 0.52^{**}X$ and the prediction equation in the form of standard score was: $\hat{Z}_y = 0.59^{**} Z_x$. The study's findings reflect the application of Buddhist principles in enhancing the academic quality of educational institutions.

Keywords: Application, Iddhipada 4 Principle, Academic Excellence, Schools, Trat Primary Educational Service Area Office

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความประพฤติ ความคิด และคุณธรรมในตัวกลุ่มคนประเทศชาติหรือสังคมใด ๆ ให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชน ในทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีประชากรที่มั่นคงของประเทศชาติ และสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ความสำคัญดังกล่าวปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แข็งแรง ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม รวมทั้งวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยตลอด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) นั้น ผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน นอกเหนือจากครูผู้สอน นั่นก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาและนำพาการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารต้องบริหารจัดการหรือให้การดูแลงานหลายด้าน โดยใช้ความรู้และทักษะ การบริหารงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (พัชรวาลัย สังข์ศรี, 2561) และจำเป็นต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับครุสภาที่ได้ออกข้อบังคับว่าด้วยวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ก้าวหน้าทัน การเปลี่ยนแปลง ยึดระบบคุณธรรมเป็นที่ตั้ง คือ มีความโปร่งใส

ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ไม่คอร์รัปชัน อดทน รับทั้งผิดและชอบ เสียสละ เป็นคนดีของสังคม คุณธรรมมีความสำคัญมาก ผู้บริหารทุกระดับและทุกคนต้องมี โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะช่วยให้การบริหารงานในสถานศึกษานั้นเกิดความราบรื่นและบรรลุจุดมุ่งหมาย ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณธรรมก็จะทำให้เกิดการไม่ยอมรับ ของผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความไม่ศรัทธาขึ้นในตัวผู้บังคับบัญชา ซึ่งการบริหารนั้น จะต้องยึดกฎระเบียบของทางราชการ สิ่งเหล่านี้เราสามารถพัฒนาได้ด้วยการศึกษาหาความรู้เพื่อเป็นบันไดสู่ความสำเร็จ ในการทำงาน (ธีระ ฤกษ์เจริญ, 2553)

การบริหารงานในสถานศึกษา ประกอบด้วยการบริหารงาน 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้ง 4 ฝ่าย มีความสำคัญ ทุกด้าน จะขาดด้านใดด้านหนึ่งไปไม่ได้ แต่การที่จะบริหารสถานศึกษาต้องยอมรับว่าการบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่น เทียบโอนผลการเรียน การวัด ประเมินผล และงานทะเบียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา การแนะแนว การศึกษา การพัฒนางานห้องสมุด การนิเทศเกี่ยวกับการศึกษา งานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และงานพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 สาระ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สถานศึกษาที่ยึดเอางานวิชาการเป็นหลักในการบริหารและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ การให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการต้องมีสิ่งเหล่านี้มีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน มีวิสัยทัศน์ และแนวคิดใหม่ ในการพัฒนางาน มีการพัฒนาเกี่ยวกับงานวิชาการอย่างจริงจัง มีการนำหลักปรัชญาของสถานศึกษามุ่งสู่การปฏิบัติและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติกร, 2557)

จากสภาพการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดรตด รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตรด อำเภอคลองใหญ่ อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะกูด และอำเภอเกาะช้าง ปัจจุบัน มีจำนวนโรงเรียน 102 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดรตด, 2566ก) และจากรายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานและการใช้งบประมาณ ประจำปีรอบ 6 เดือน (1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดรตด พบว่า ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้นในการบริหารงานวิชาการ คือ ด้านการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพทุกด้านไม่เท่ากัน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระหว่างปีการศึกษา 2563 - 2565 ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ลดลงร้อยละ 3.02 รายวิชาคณิตศาสตร์ ลดลงร้อยละ 8.91 และการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ด้านคณิตศาสตร์ ลดลงร้อยละ 0.65 ด้านภาษาไทย ลดลงร้อยละ 1.72 รวมสองด้านลดลงร้อยละ 1.28 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดรตด, 2566ข) และจากรายงานโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปี พ.ศ. 2566 ฉบับเต็ม ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรดเกี่ยวกับภาพความคาดหวังของจังหวัดตรดในอีก 5 - 10 ปี ข้างหน้าว่าต้องการเห็นโรงเรียนและห้องเรียนปรับเปลี่ยน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ควรปรับหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับทุนของชุมชน มีความหลากหลายทางวิชาชีพ และมีความน่าสนใจ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ควรปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เป็น Active Learning 3) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดให้มีเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์การสอนของครู 4) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความปลอดภัยทางด้านกายภาพ 5) ด้านการแนะแนว ควรเปิดโอกาสให้เด็กค้นพบตัวตน มีเป้าหมายในการเรียนรู้ สามารถสร้างเงิน สร้างอาชีพ และรักในสิ่งที่ทำ และ 6) ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการปรับการวัดผลและประเมินผลที่เน้นการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล

(สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด, 2566) การบริหารวิชาการถือเป็นหลักของสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีคุณภาพ โดยสิ่งสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา (ผอบทอง สุจินพริหม, 2559) หลักอริยบท 4 เป็นหลักธรรมซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) ฉันทะ ความรักงาน เห็นคุณค่า ความพอใจ ความรักที่จะทำสิ่งนั้น ๆ 2) วิริยะ การสู้งาน เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ และก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3) จิตตะ ใส่ใจในงาน จิตใจจดจ่อ จริ่งจังความคิด อุทิศตัวต่องาน ไม่ปล่อยใจให้จิตใจเลื่อนลอยฟุ้งซ่าน และ 4) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ไตร่ตรอง พิสูจน์ ใช้ปัญญาสอบสวนข้อขัดข้องบกพร่องในสิ่งที่ทำนั้น (พระครูสุชัยพัฒนมงคล (วิชญ์ ตปสมปนโน), 2563)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เพื่อใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด และสถานศึกษาในบริบทเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักอริยบท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักอริยบท 4 และคุณภาพงานวิชาการในสถานศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,203 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด, 2566 ก) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2566 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษา และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค

(Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เท่ากับ 0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เท่ากับ 0.85 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 ฉบับ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Congruence : IOC) ใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อความรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับใช้ในการหาค่าอำนาจจำแนกข้อความรายข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาทั้งฉบับ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้าน

การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4	ระดับการประยุกต์ n = 291		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านมีใจรัก	4.13	0.29	มาก	1
2. ด้านพากเพียรทำ	4.07	0.34	มาก	4
3. ด้านจดจำจ้อจิต	4.09	0.32	มาก	3
4. ด้านวินิจิจัย	4.10	0.30	มาก	2
รวม	4.10	0.31	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านมีใจรัก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.29) ด้านวินิจิจัย ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.30) ด้านจดจำจ้อจิต ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.32) และด้านพากเพียรทำ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.34) ตามลำดับ ระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดโดยรวมและรายด้าน

คุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา	ระดับคุณภาพ n = 291		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.10	0.27	มาก	1
2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.06	0.31	มาก	3
3. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.05	0.35	มาก	4
4. ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.07	0.32	มาก	2
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.01	0.33	มาก	5
รวม	4.06	0.32	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.35) ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.30) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.31) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.35) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความสัมพันธ์ระหว่าง การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X	1.000					
X ₁	0.82**	1.000				
X ₂	0.80**	0.59**	1.000			
X ₃	0.78**	0.49**	0.49**	1.000		
X ₄	0.73**	0.42**	0.43**	0.53**	1.000	
Y	0.59**	0.46**	0.44**	0.48**	0.47**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวม ($r_{xy} = 0.59$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อค้นหาอำนาจพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

ตัวแปร	(n = 291)		β	df	r_{xy}	a	b
	$\bar{x}$	S.D.					
X	4.10	0.31	0.59**	290	0.59**	1.93	0.52**
Y	4.06	0.32					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$R^2 = 0.35$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.34$$

$$S.E._{\text{est}} = 0.17$$

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า สมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถร่วมกันพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 59 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.17 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด คือ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.93* + 0.52*X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.59* Z_x$ จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้คุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เปลี่ยนไป 0.52 หน่วย สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านมีใจรัก ด้านวินิจิจัย ด้านจดจำจ่อจิต และด้านพากเพียรทำตามลำดับ ผลการศึกษา สอดคล้องกับ วีระพงศ์ เกียรติไพรัช พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารองค์กร เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย เกี่ยวข้องกับเทคนิคการบริหารของผู้บริหารกล่าวคือผู้บริหารจะต้องมีใจรัก คือ มีใจรักองค์กร ต้องมองว่าองค์กรเป็นเหมือนบ้านของตนเอง จะต้องปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยอย่างดีที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายกับบ้านหลังนี้ มีใจรักบุคลากรในองค์กร มองว่าทุกคนในองค์กรเปรียบเหมือนคนในครอบครัวตัวเองในฐานะหัวหน้าครอบครัวจะต้องดูแลให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข ผู้บริหารจะต้องมีความเพียรพยายาม คือ มีความมุ่งมั่นในการนำพาองค์กรให้เดินไปข้างหน้าตามแผนงานที่วางไว้ ผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความอดทนอดกลั้นมากกว่าผู้อื่น (วีระพงศ์ เกียรติไพรัช, 2562) และสอดคล้องกับ พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต) และพระอุดมสิทธินายก (มาลัย) พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการ เพื่อการทำการงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมายที่ตั้ง (พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต) และพระอุดมสิทธินายก (มาลัย), 2564) สามารถอภิปรายได้ว่า การศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดมีความสำคัญและมีผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาสอดคล้องกับ อเนก สุขสว่าง พบว่า คุณภาพงานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษา การที่จะถือว่าสถาบันใดมีมาตรฐานงานทางวิชาชีพ ให้ดูที่คุณภาพของการบริหารงานวิชาการว่าดีเพียงใด จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมการให้ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความพร้อมอย่างทั่วถึงในการบริหารงานวิชาการให้บรรลุวัตถุประสงค์ (อเนก สุขสว่าง, 2550) และสอดคล้องกับพระอนันต์ ตโมนุโท (พิศาล ไพโรจน์) พบว่า หลักการบริหารคุณภาพวิชาการ เป็นการบริหารจัดการทางด้านวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้มีคุณภาพ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวางแผนด้านวิชาการ การวัดและการประเมินผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการจัดการศึกษา การแนะแนว การส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา (พระอนันต์ ตโมนุโท (พิศาล ไพโรจน์), 2560)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = 0.59$) ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สอนอง วรอุไร พบว่า หลักอริยบท 4 ว่าเป็นสูตรสำเร็จในชีวิต จิตใจนั้นเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายทั้งปวงจะสำเร็จได้ด้วยจิตใจ เพราะฉะนั้นความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับจิตใจเป็นสำคัญ หากเราตั้งใจ ไม่ว่าเราจะต้องทำอะไร กำหนดจิตใจไว้ให้มั่นคงแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จได้สมใจปรารถนา การทำอริยบท 4 ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจที่มีความรัก ด้วยใจที่มีความพากเพียร ด้วยใจที่มีการจดจ่อและใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน (สอนอง วรอุไร, 2550) และสอดคล้องกับ ยุทธนา บัวบาล และคณะ พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์เขต 2 ประกอบด้วย แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .54) (ยุทธนา บัวบาล และคณะ, 2564)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 มีผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สามารถสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.93* + 0.52*X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.59* Z_x$ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ วิทยา ดวงสินธ์ ว่า พฤติกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหารการศึกษาทั่วประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารมีสมรรถภาพสูง เนื่องมาจากการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี (วิทยา ดวงสินธ์, 2556) สอดคล้องกับ O'Donnel, R. J. & White, G. P. พบว่า ครูรับรู้ว่าการพัฒนาของครูผู้บริหารโรงเรียน ที่เน้นการพัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นตัวชี้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่สูงขึ้น (O'Donnel, R. J. & White, G. P., 2005) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธิญนันท์ อบถม และคณะ ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักพุทธธรรมของคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นการบริหารงานวิชาการสู่ความสำเร็จด้วยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4 อันเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้ทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ โดยมีภารกิจการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ 9) การสร้างเครือข่ายวิชาการกับองค์กรอื่น (ธัญนันท์ อบถม และคณะ, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุก การสร้างสมการพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.93 * X + 0.52$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.59 * Z_x$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรสามารถทำงานอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิผลต่อองค์กร จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีพลังแห่งการสั่งงาน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา ทำงานอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริง 2) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างและส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ธัญนันท์ อบถม และคณะ. (2564). ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักพุทธธรรมของคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 8(3), 314-323.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ขาวฟาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ผอบทอง สุจินพริหม. (2559). การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระคัมภีร์ของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษจังหวัดศรีสะเกษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, 5(2), 102-111.
- พระครูสุขชัยพัชรมงคล (วิชณฺ์ ตปสมปนฺโน). (2563). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 8(2), 173-184.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต) และพระอุดมสิทธินายก (มาลัย). (2564). การบริหารองค์กรยุคใหม่ : ผู้นำแนวพุทธ. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 8(7), 217-232.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก 1-26. (19 สิงหาคม 2542)
- พระอนันต์ ตโมนฺโท (พิศาล ไพโรจน์). (2560). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สู่มาตรฐานสากล. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 8(2), 319-326.

- พัชรารลัย สังข์ศรี. (2561). พุทธวิธีกับการบริหารการศึกษา. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(1), 1260-1270.
- ยุทธนา บัวบาล และคณะ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2. Journal of Modern Learning Development, 6(1), 223-233.
- วิทยา ดวงสินธ์. (2556). รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3), 1202-1216.
- วิระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2562). อิทธิบาทธรรมกับการบริหารองค์การ. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2(1), 56-62.
- สนอง วรอุไร. (2550). ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อัมรินทร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (2566ก). แผนปฏิบัติการประจำปี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ตราด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.
- _____. (2566ข). รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานและการใช้งบประมาณประจำปีรอบ 6 เดือน (1 ตุลาคม 2565 - 31 มีนาคม 2566) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ตราด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการปฏิบัติงาน ข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติกร. (2557). เอกสารประกอบการศึกษด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อดำรงตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษาปีงบประมาณ 2557. กรุงเทพมหานคร: รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด. (2566). รายงานโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปี พ.ศ. 2566 ฉบับเต็ม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด. ตราด: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด.
- อเนก สุขสว่าง. (2550). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยการอาชีพพนสนิมคม. ชลบุรี: วิทยาลัยการอาชีพพนสนิมคม.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of Psychological Testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago: Rand McNally.
- O'Donnel, R. J. & White, G. P. (2005). Within the Accountability Era: Principals Instructional Leadership Behaviors and Student Achievement. NASSP Bulletin, 89(645), 56-71.